

Številka: MN 2019-01-04

Datum: 30. januar 2019

ga. Melita Varga Lemut

KOMUNALA Javno podjetje d.o.o.

Kopališka 2

9000 Murska Sobota

Zadeva: Dodatni zaznamki za obravnavo starega hrastovega drevesa v Mestnem parku v Murski Soboti – strokovno mnenje arborista svetovalca

V mesecu oktobru 2018 sem v okviru del v Mestnem parku v Murski Soboti z ga. Varga Lemut opravila hiter obhod parka. Pri starem hrastovem drevesu (v gradivu MN 2018-06-10 drevo z označbo #02 QURO), katerega bi se naj urejalo proti koncu zime 2018/2019 sem opazila več trosnjakov različnih gliv, ki so se nahajali vse naokoli drevesa. V času terenskega ogleda za pripravo strokovnega mnenja (maj, junij 2018) trosnjaki niso bili prisotni in vidni.

V strokovnem mnenju arborista svetovalca (MN 2018-06-10) sem za to hrastovo drevo navedla: *»Na podlagi rezultatov meritev sem v zaključku podala nekaj izhodišč za presojo ali se naj dob, ki sem ga umestila med t.i. »mejno drevo« še ohranja ali ne (glede na lokacijo rasti ter potencialne »tarče«). Nadalje je stvar dodatne presoje lastnika in soglasodajalcev, ali se naj skuša to izjemno drevo ob določenih ukrepih, s katerimi se skuša čim bolj zmanjšati potencialno nevarnost, še ohranjati ter nadalje po potrebi izvajati dodatne vzdrževalne ukrepe ter predvsem redne in izredne kontrole stanja in to odločitev upravičevati predvsem s pozitivnimi funkcijami (okoljska, biotopska, pričevalna), ki ga to staro drevo opravlja za svojo okolico.«*

Na podlagi proučitve strokovnega mnenja s strani koncesionarja ter lastnika in dodatnih razprav o stanju in potencialnih nevarnostih se je sprejel sklep, da se drevo skuša čim dlje časa ohranjati ter da se bo urejalo v najbolj ugodnem času za hrastova drevesa (v času mirovanja, predvidoma proti koncu zime 2018/2019).

V oktobru sem »novo« stanje (trosnjake gliv) dokumentirala in kasneje fotografije z vidnimi trosnjaki gliv (glej Priloga A) poslala na vpogled dr. Nikici Ogris, na Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za varstvo gozdov. Dr. Ogris mi je posredoval njegovo kratko (neobvezujoče) informativno mnenje, ki sem ga proučila. Moje glavno vprašanje dr. Ogrisu je bilo ali meni, da je drevo ob pojavu še teh dodatnih dejavnikih smiselno ohranjati ter ali bo sploh odreagiralo na ukrepe.

Dr. Ogris je menil, da se na poslanih slikah domnevno pojavljajo vsaj tri vrste gliv. Za ene trosnjake je menil, da so že preveč razkrojeni, da bi lahko iz slik sklepal za kaj gre. Podal je mnenje, da je hrast okužen s mraznico (*Armillaria* sp.), jetrasto cevačo (*Fistulina hepatica*) in glivo iz rodu *Ganoderma*. Na podlagi tega je menil, da ni razkrojeno samo deblo ampak tudi koreninski sistem. Ta teza se je že potrdila z opravljenimi meritvami z rezistografom.

Nadalje je menil, da je delež odmrlih korenin tako velik, kot je delež odmrle krošnje in povzel, da drevo hira in močnejše propada. Menil je, da drevo prav zaradi močnejše poškodovanega koreninskega sistema ne bi odreagiralo na predlagane vzdrževalne ukrepe. Na podlagi videnih slik in opisa stanja je menil, da drevesa ni smiselno ohranjati.

Ob ponovni proučitvi vseh razpoložljivih podatkov, lokacij pojava trosnjakov gliv (vse naokoli drevesa, tudi nekaj metrov odmaknjeno) in dodatnem proučevanju strokovnega gradiva z vidika ohranjanja tako poškodovanih starih hrastovih dreves sem prišla do zaključka, da je izredno majhna verjetnost da bi drevo uspešno odreagiralo po izvedbi predlaganih vzdrževalnih ukrepov (različne tehnike obrezovanja, različni ukrepi za zmanjšanje zbitosti talne podlage in izboljšanje tal). Menim, da zgolj ohranjanje »zelo visokega« panja brez vej, za to lokacijo (drevo je v sredini treh poti) ni primerno in ni smiselno. Številne dileme in razmišljanja za ohranjanje ali odstranitev tako starih dreves so bila navedena v strokovnem mnenju (MN 2018-06-10) in jih tukaj ne navajam ponovno.

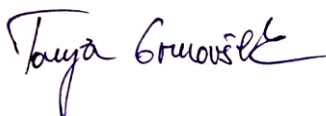
Glede na lokacijo tega drevesa in dodatne podatke o prisotnih biotskih dejavnikih (pojav trosnjakov gliv, ki so pokazatelj stanja in nakazujejo tudi kazalce za rast in razvoj) **priporočam, da se za to »mejno drevo« izvede odstranitev.** Okoliških dreves in vegetacije se naj ne poškoduje, v primeru nastanka odlomov se naj izvede ustrezna zaključna rez na poškodovanih delih krošnje. Uporaba mehanizacije naj ne povzroči dodatne zbitosti talne podlage. Zaradi prisotnosti škodljivih biotskih dejavnikov (glive) je potrebno odstraniti tudi panj in vse debelejše korenine (lahko se izvede globinsko frezanje panja in vseh debelejših koreninskih vratov z glavnimi koreninami). dr. Ogris je predlagal, da se pred sajenjem nadomestnega drevesa tla ustrezno razkužijo.

Priporočam, da se o tej spremembi (odstranitev namesto ohranjanje drevesa) koncesionar posvetuje še s pristojnimi službami (lastnik, ZVKDS) in po potrebi ukrepa v skladu z njihovimi dodatnimi priporočili ali smernicami.

V primeru odstranitve tega mogočnega drevesa je priporočeno **na ustrezen način obvesti javnosti.** Prouči se naj ali bi se lahko različno veliki kosi lesa od vej uporabili za kakšna protokolarna darila (lesene deske, kuhalnice, spatule, itn.). Prouči se naj ali je mogoče uporabiti tudi večje kose debla, ali se bo deblo pustilo ležati na robu parka.

Pripravo strokovnega mnenja sem opravila Tanja Grmovšek, arborist svetovalec, ISA certificiran arborist z opravljenim strokovnim izpitom in veljavno mednarodno licenco ML-0333A. Poklicna etika ISA certificiranega arborista ter članstvo arborista svetovalca pri ASCA mi narekuje, da zastopam ISA ter ASCA etični kodeks in pravila ter smernice sodobne arboristične stroke. V skladu z njimi je bil opravljen teren in pripravljeno strokovno mnenje arborista svetovalca.

Lepo pozdravljeni!

Nega dreves **ARBORIST**
Tanja GRMOVŠEK s.p.
Gospejna ulica 7
2000 Maribor

Tanja Grmovšek

arborist svetovalec (overjena članica ASCA), ISA certificiran arborist, licenca ML-0333A

univ. dipl. inž. gozd. - usmeritev urbano gozdarstvo z arboristiko; ISA True Professional of Arboriculture 2010 Award Winner

V vednost: - naslovník (preko e-pošte); - arhiv Arborist

Priloga A – Foto dokumentacija stanja

Slika 1,2: Izbrane fotografije starega hrastovega drevesa v Mestnem parku v Murški Soboti; pojav trosnjakov gliv vse naokoli drevesa; stanje 3.10.2018 (vir: Grmovšek, 2018)

Slika 3,4: Izbrane fotografije starega hrastovega drevesa v Mestnem parku v Murški Soboti; pojav trosnjakov gliv vse naokoli drevesa; stanje 3.10.2018 (vir: Grmovšek, 2018)

Slika 5,6: Izbrane fotografije starega hrastovega drevesa v Mestnem parku v Murški Soboti; pojav trosnjakov gliv vse naokoli drevesa; stanje 3.10.2018 (vir: Grmovšek, 2018)